

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Світлана КОТЮЖИНСЬКА

01 вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 9 від 23 червня 2022 року).

Розробники:

завідувач кафедри, к.е.н., доц. Рудінська О. В.
 професор кафедри, д.е.н., доц. Борщ В. І.
 професор кафедри, д.е.н., проф. Мартинюк О. А.
 доцент кафедри, к.е.н., доц. Кусик Н. Л.
 доцент кафедри, к.е.н., доц. Князькова В. Я.
 доцент кафедри, к.е.н., доц. Гузь Д.О.
 доцент кафедри, к.ю.н., Дергунова О. І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту охорони здоров'я
 Протокол № 2 від 29.08.2022 р.

Завідувач кафедри

 Олена РУДІНСЬКА

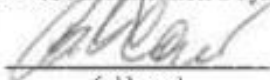
Погоджено із гарантом ОПП

 Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з гуманітарних дисциплін
 ОНМедУ

Протокол № 1 від 30.08.2022 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін ОНМедУ

 (підпис) Володимир ХАНЖИ
 (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i> <i>Обов'язкова дисципліна</i>
Кредитів: 3		<i>Рік підготовки: 6</i>
Годин: 90	Спеціальність 222 «Медицина»	<i>Семестри XI - XII</i> <i>Лекції (0 год.)</i>
Змістових модулів: 2	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Семінарські (10 год.)</i> <i>Практичні (30 год.)</i> <i>Лабораторні (0 год.)</i> <i>Самостійна робота (50 год.)</i> <i>у т.ч. індивідуальні завдання (10 год.)</i> <i>Форма підсумкового контролю – залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань, формування елементів професійних компетентностей та практичних навичок в галузі управління охороною здоров'я на основі спеціалізованих сучасних наукових здобутків у сфері менеджменту та маркетингу в охороні здоров'я.

Завдання:

- Отримання ґрунтовних знань щодо сучасної управлінської теорії та практики; сформувати у здобувачів управлінське мислення, розуміння концептуальних засад системного менеджменту в галузі охорони здоров'я.
- Формування вмінь та навичок щодо планування, організації, мотивації персоналу та ефективного контролю діяльності медичних працівників.
- Отримання ґрунтовних знань щодо особливостей моделей та систем фінансування охорони здоров'я, фінансового середовища та ресурсів в медицині.
- Формування вмінь та навичок щодо комплексного дослідження ринку медичних послуг, використання маркетингових моделей в системі охорони здоров'я.
- Формування вмінь та навичок щодо ціноутворення в охороні здоров'я, державного регулювання охорони здоров'я та приватного сегменту медицини.
- Формування вмінь та навичок щодо використання маркетингових стратегій в системі управління медичним закладом, технологій стратегічного планування та аналізу, методів бізнес-планування.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- Загальних (ЗК):

- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність працювати в команді.
- ЗК8. Здатність до міжособистої взаємодії.
- ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його

сталого розвитку, верховенства права, прав и свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК16. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- Спеціальних (СК):

СК11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

СК18. Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.

СК19. Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.

СК20. Здатність до проведення епідеміологічних та медико статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.

СК22. Здатність управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН16. Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

ПРН21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН26. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організовувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.

ПРН28. Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- основні поняття менеджменту, як науково-обґрунтованого процесу управління у сфері охорони здоров'я, зокрема у закладах державної та приватної форм власності, та сучасних тенденцій у цій галузі знань;
- базові засади управління персоналом в закладах охорони здоров'я в сучасних соціально-економічних умовах;
- основи оплати праці медичного персоналу, зокрема поняття мотиваційного механізму управління медичним персоналом;
- сутність фінансово-економічних відносин у сфері охорони здоров'я, фінансового середовища і ресурсів та основних моделей і систем фінансування охорони здоров'я;
- базові засади маркетингу охорони здоров'я та особливості медичного маркетингу в сучасній охороні здоров'я.

Вміти:

- управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я в рамках національної системи охорони здоров'я;
- організовувати роботу та професійний розвиток медичного персоналу з урахуванням ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, дотримуючись принципів належної якості, доступності і справедливості;
- управляти ресурсами медичної установи з позиції ефективності, планувати ціни на медичні послуги в закладах охорони здоров'я державної та приватної форм власності;
- здійснювати комплексне вивчення ринку в системі маркетингу охорони здоров'я, зокрема використовувати маркетингові моделі та позиціонувати медичну послугу;
- планувати та розробляти конкурентні стратегії на ринку медичних послуг, зокрема маркетингові, на основі технологій стратегічного аналізу;
- розробляти бізнес-стратегії та бізнес-плани інвестиційних та соціальних проєктів в сфері охорони здоров'я.

3. Зміст навчальної дисципліни**Змістовий модуль 1.****Менеджмент в охороні здоров'я**

Тема 1. Основи менеджменту в охороні здоров'я. Базові засади менеджменту охорони здоров'я. Менеджмент в закладах охорони здоров'я. Управління національними системами охорони здоров'я.

Тема 2. Управління персоналом закладів охорони здоров'я. Основи оплати праці в охороні здоров'я. Базові засади управління персоналом в закладах охорони здоров'я. Кадрова політика в закладах охорони здоров'я. Формування та планування персоналу в закладах охорони здоров'я. Оцінювання та атестація персоналу в закладах охорони здоров'я. Форми та системи оплати праці медичного персоналу. Мотиваційні механізми управління медичним персоналом.

Тема 3. Основи фінансування охорони здоров'я. Фінансово-економічні відносини в охороні здоров'я. Базові засади ефективності в охороні здоров'я. Фінансові ресурси закладів охорони здоров'я. Моделі та системи фінансування охорони здоров'я.

Тема 4. Основи стратегічного менеджменту в охороні здоров'я. Базові засади стратегічного менеджменту в охороні здоров'я. Основні поняття в стратегічному менеджменті: місія, мета, ціль, стратегія, стратегічні рішення, конкурентні переваги, стратегічний потенціал, стратегічна одиниця бізнесу, портфель стратегій. Стратегічне планування закладів охорони здоров'я.

Змістовий модуль 2.**Маркетинг в охороні здоров'я**

Тема 5. Основи маркетингу в охороні здоров'я. Базові засади маркетингу охорони здоров'я. Ринок медичних послуг: сегментація, елементи ринку. Медичний маркетинг в сучасній охороні здоров'я.

Тема 6. Комплексне вивчення ринку в системі маркетингу охорони здоров'я. Комплексне дослідження ринку. Маркетингові моделі та позиціонування товару (медичної послуги). Медичне страхування та його соціально-економічні аспекти.

Тема 7. Основи ціноутворення в охороні здоров'я. Базові засади ціноутворення на медичні послуги. Структура ціни медичної послуги. Ціноутворення в охороні здоров'я на державному рівні.

Тема 8. Стратегічний маркетинг в охороні здоров'я та основи стратегічного аналізу. Маркетингова стратегія у системі управління медичним закладом та процес її

розробки. Стратегічне маркетингове планування в охороні здоров'я. Управління якістю в медицині. Технології стратегічного аналізу та матричні методи маркетингового бізнес – планування в сфері охорони здоров'я.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРС
Змістовий модуль 1. Менеджмент в охороні здоров'я						
Тема 1. Основи менеджменту в охороні здоров'я	9	0	2	2	0	5
Тема 2. Управління персоналом закладів охорони здоров'я. Основи оплати праці в охороні здоров'я	11	0	2	4	0	5
Тема 3. Основи фінансування охорони здоров'я	7	0	0	2	0	5
Тема 4. Основи стратегічного менеджменту в охороні здоров'я	11	0	2	4	0	5
<i>Індивідуальне завдання за змістовим модулем 1</i>	7	0	0	2	0	5
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	0	6	14	0	25
Змістовий модуль 2. Маркетинг в охороні здоров'я						
Тема 5. Основи маркетингу в охороні здоров'я	9	0	2	2	0	5
Тема 6. Комплексне вивчення ринку в системі маркетингу охорони здоров'я	7	0	0	2	0	5
Тема 7. Основи ціноутворення в охороні здоров'я	9	0	0	4	0	5
Тема 8. Стратегічний маркетинг в охороні здоров'я та основи стратегічного аналізу	11	0	2	4	0	5
<i>Індивідуальне завдання за змістовим модулем 2</i>	9	0	0	4	0	5
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	45	0	4	16	0	25
Усього годин	90	0	10	30	0	50

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Лекції не передбачені.

5.2. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Менеджмент в охороні здоров'я		
1.	Тема 1. Семінарське заняття 1. Базові засади менеджменту охорони здоров'я. Менеджмент в закладах охорони здоров'я. Управління національними системами охорони здоров'я. Індивідуальне опитування за питаннями теми. Виконання тестових завдань за темою 1. Основи менеджменту в охороні здоров'я	2
2.	Тема 2. Семінарське заняття 2. Базові засади управління персоналом в закладах охорони здоров'я. Кадрова політика в закладах охорони здоров'я. Формування та планування персоналу в закладах охорони здоров'я. Оцінювання та атестація персоналу в закладах охорони здоров'я. Форми та системи оплати праці медичного персоналу. Мотиваційні механізми управління медичним персоналом. Індивідуальне опитування за питаннями теми. Виконання тестових завдань за темою 2. Управління персоналом закладів охорони здоров'я. Основи оплати праці в охороні здоров'я.	2
3.	Тема 4. Семінарське заняття 3. Базові засади стратегічного менеджменту в охороні здоров'я. Основні поняття в стратегічному менеджменті: місія, мета, ціль, стратегія, стратегічні рішення, конкурентні переваги, стратегічний потенціал, стратегічна одиниця бізнесу, портфель стратегій. Стратегічне планування закладів охорони здоров'я. Індивідуальне опитування за питаннями теми. Виконання тестових завдань за темою 4. Основи стратегічного менеджменту в охороні здоров'я.	2
Змістовий модуль 2. Маркетинг в охороні здоров'я		
4.	Тема 5. Семінарське заняття 4. Базові засади маркетингу охорони здоров'я. Ринок медичних послуг: сегментація, елементи ринку. Медичний маркетинг в сучасній охороні здоров'я. Індивідуальне опитування за питаннями теми. Виконання тестових завдань за темою 5. Основи маркетингу в охороні здоров'я	2
5.	Тема 8. Семінарське заняття 5. Маркетингова стратегія у системі управління та процес її розробки. Стратегічне маркетингове планування. Управління якістю. Технології стратегічного аналізу та матричні методи маркетингового бізнес – планування. Індивідуальне опитування за питаннями теми. Виконання тестових завдань за темою 8. Стратегічний маркетинг в охороні здоров'я та основи стратегічного аналізу	2
	Разом	10

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Менеджмент в охороні здоров'я		
1.	Тема 1. Практичне заняття 1. Базові засади менеджменту охорони здоров'я. Менеджмент в закладах охорони здоров'я. Управління національними системами охорони здоров'я. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
2.	Тема 2. Практичне заняття 2. Базові засади управління персоналом в закладах охорони здоров'я. Кадрова політика в закладах охорони здоров'я. Формування та планування персоналу в закладах охорони здоров'я. Оцінювання та атестація персоналу в закладах охорони здоров'я. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
3.	Тема 2. Практичне заняття 3. Форми та системи оплати праці медичного персоналу. Мотиваційні механізми управління медичним персоналом. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
4.	Тема 3. Практичне заняття 4. Фінансово-економічні відносини в охороні здоров'я. Базові засади ефективності в охороні здоров'я. Фінансові ресурси закладів охорони здоров'я. Моделі та системи фінансування охорони здоров'я. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою. Виконання тестових завдань за темою 3. Основи фінансування охорони здоров'я	2
5.	Тема 4. Практичне заняття 5. Базові засади стратегічного менеджменту в охороні здоров'я. Основні поняття в стратегічному менеджменті: місія, мета, ціль, стратегія, стратегічні рішення, конкурентні переваги, стратегічний потенціал, стратегічна одиниця бізнесу, портфель стратегій. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
6.	Тема 4. Практичне заняття 6. Стратегічне планування закладів охорони здоров'я. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
7.	Практичне заняття 7. Індивідуальне завдання за змістовим модулем 1 «Розробка стратегії медичного закладу». Презентація та захист стратегії, оцінка стратегій конкурентів, їх критичний аналіз	2
Змістовий модуль 2. Маркетинг в охороні здоров'я		
8.	Тема 5. Практичне заняття 8. Базові засади маркетингу охорони здоров'я. Ринок медичних послуг: сегментація, елементи ринку. Медичний маркетинг в сучасній охороні здоров'я. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
9.	Тема 6. Практичне заняття 9. Комплексне дослідження ринку. Маркетингові моделі та позиціонування товару (медичної послуги). Медичне страхування та його економічні аспекти. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою. Виконання тестових завдань за темою 6. Комплексне вивчення ринку в системі маркетингу охорони здоров'я	2
10.	Тема 7. Практичне заняття 10. Базові засади ціноутворення на медичні послуги. Структура ціни медичної послуги. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2

11.	Тема 7. Практичне заняття 11. Ціноутворення в охороні здоров'я на державному рівні. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою. Виконання тестових завдань за темою 7. Основи ціноутворення в охороні здоров'я	2
12.	Тема 8. Практичне заняття 12. Маркетингова стратегія у системі управління та процес її розробки. Стратегічне маркетингове планування. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
13.	Тема 8. Практичне заняття 13. Управління якістю. Технології стратегічного аналізу та матричні методи маркетингового бізнес – планування. Розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за темою.	2
14.	Практичне заняття 14. Індивідуальне завдання за змістовим модулем 2 «Розробка бізнес-плану медичного закладу». Презентація та захист бізнес-планів, оцінка бізнес-плану конкурентів, його критичний аналіз	2
15.	Практичне заняття 15. Індивідуальне завдання «Розробка бізнес-плану медичного закладу». Презентація та захист бізнес-планів, оцінка бізнес-плану конкурентів, його критичний аналіз	2
	Разом	30

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Менеджмент в охороні здоров'я		
1.	Тема 1. Основи менеджменту в охороні здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 1 Підготовка до практичного заняття 1	5
2.	Тема 2. Управління персоналом закладів охорони здоров'я. Основи оплати праці в охороні здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 2 Підготовка до практичних занять 2 - 3	5
3.	Тема 3. Основи фінансування охорони здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 3 Підготовка до практичного заняття 4	5
4.	Тема 4. Основи стратегічного менеджменту в охороні здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 4 Підготовка до практичних занять 5 – 6	5
5.	Індивідуальне завдання за змістовим модулем 1 «Розробка стратегії медичного закладу». Підготовка до практичного заняття 7	5
Змістовий модуль 2. Маркетинг в охороні здоров'я		
6.	Тема 5. Основи маркетингу в охороні здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 5 Підготовка до практичного заняття 8	5

7.	Тема 6. Комплексне вивчення ринку в системі маркетингу охорони здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 6 Підготовка до практичного заняття 9	5
8.	Тема 7. Основи ціноутворення в охороні здоров'я. Самостійне опанування матеріалу за темою 7 Підготовка до практичних занять 10 – 11	5
9.	Тема 8. Стратегічний маркетинг в охороні здоров'я та основи стратегічного аналізу. Самостійне опанування матеріалу за темою 8 Підготовка до практичних занять 12 – 13	5
10.	Індивідуальне завдання за змістовим модулем 2 «Розробка бізнес-плану медичного закладу» Підготовка до практичних занять 14 - 15	5
	Разом	50

7. Методи навчання

Семінарські заняття:

- словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації);
- практичні методи: виконання тестових завдань..

Практичні заняття:

- наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації);
- практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових).

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій для захисту індивідуальних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за відповідними темами, оцінювання виконання індивідуальних завдань за змістовими модулями;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на семінарському занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми, участь здобувачів в обговоренні проблемних ситуацій
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка теоретичних знань за темою заняття:
 - методи: оцінювання виконання тестових завдань за відповідною темою
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінка теоретичних знань за темою заняття:
 - методи: оцінювання виконання тестових завдань за відповідною темою
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок з теми заняття:
 - методи: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за відповідною темою
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінювання індивідуального завдання:

1. Оцінювання якості виконання індивідуального завдання:
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка презентації та захисту індивідуального завдання, участь здобувачів в оцінці індивідуального завдання та його критичний аналіз:
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на семінарському занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у семінарському занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані.
Добре «4»	Здобувач бере участь у семінарському занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь в семінарському занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на семінарських заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у семінарському занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; наводить доцільні практичні приклади. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання (в т.ч. розрахункові), впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання (в т.ч. розрахункові), але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; показує пасивну роботу на практичних заняттях. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункові), невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Критерії оцінювання індивідуального завдання за змістовим модулем 1 «Розробка стратегії медичного закладу»

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, стратегію медичного закладу повністю розроблено за пропонуваним алгоритмом; здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; здобувач формулює самостійні ґрунтовні судження, які підкріплені фактичними доказами, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними. Здобувач бере активну участь в оцінці стратегій конкурентів та здатний критично їх проаналізувати.

Добре «4»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, стратегія медичного закладу розроблена за пропонуваним алгоритмом із незначними порушеннями; здобувач добре пояснює матеріал, формулює самостійні висновки; інформація у презентації подана переважно із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними. Здобувач бере участь в оцінці стратегій конкурентів, але не повністю здатний критично їх проаналізувати.
Задовільно «3»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, стратегія медичного закладу частково розроблена за пропонуваним алгоритмом; здобувач пояснює матеріал не впевнено, формулює лише загальні висновки (або взагалі не може їх сформулювати), інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками. Здобувач бере пасивну участь в оцінці стратегій конкурентів, не здатний критично їх проаналізувати.
Незадовільно «2»	Індивідуальне завдання не виконано. Не зараховуються індивідуальні завдання та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.

**Критерії оцінювання індивідуального завдання за змістовим модулем 2
«Розробка бізнес-плану медичного закладу»**

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, бізнес-план державної (приватної) медичної клініки повністю розроблений за пропонуваною структурою; аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; здобувач формулює самостійні ґрунтовні судження, які підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними. Здобувач бере активну участь в оцінці бізнес-плану конкурентів та здатний критично його проаналізувати.
Добре «4»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, бізнес-план державної (приватної) медичної клініки розроблений за пропонуваною структурою із незначними порушеннями; аналіз самостійний, але містить незначні неточності; здобувач добре пояснює матеріал, формулює самостійні висновки; інформація у презентації подана переважно із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними. Здобувач бере участь в оцінці бізнес-плану конкурентів, але не повністю здатний критично його проаналізувати.
Задовільно «3»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, бізнес-план державної (приватної) медичної клініки частково розроблений за пропонуваною структурою; аналіз лише теоретичний, описовий та містить неточності; здобувач пояснює матеріал не впевнено, формулює лише загальні

	висновки (або взагалі не може їх сформулювати), інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками. Здобувач бере пасивну участь в оцінці бізнес-плану конкурентів, не здатний критично його проаналізувати.
Незадовільно «2»	Індивідуальне завдання не виконано. Не зараховуються індивідуальні завдання та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у семінарських та практичних заняттях, виконав індивідуальні завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Середній бал за дисципліну переводиться у національну оцінку та конвертується у бали за багатобальною шкалою (200-бальною шкалою).

Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічний відділ Університету програмою «Контингент» за формулою:

Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

За рейтинговою шкалою ECTS оцінюються досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методична розробка до семінарських занять з навчальної дисципліни
- Методична розробка до практичних занять з навчальної дисципліни
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні завдання (в т.ч. розрахункові) за темами дисципліни
- Тестові завдання за темами дисципліни

Навчально-методична література:

- Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
- Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: електронний навчально-методичний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Одеса: ОНМедУ, 2022. (укр. та англ. мовами)
- Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Штурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничій дім «Гельветика», 2020. 176 с.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Назвіть рівні на яких відбуваються відносини управління в медицині. Охарактеризуйте мету, основні задачі, об'єкт та суб'єкт менеджменту в охороні здоров'я.
2. Поясніть управління медичними установами з двох позицій. Опишіть принципи та методи менеджменту за загальною класифікацією.
3. Опишіть функції менеджменту, які визначаються рівнем системи управління. Надайте загальну класифікацію управлінських технологій.
4. Охарактеризуйте основні інформаційні рівні виникнення економічних та управлінських відносин. Опишіть рівні системи управління в медичній установі.
5. Дайте визначення управлінському рішенню, вимогам до нього, алгоритму його прийняття.
6. Назвіть найважливіші принципи розвитку національної системи охорони здоров'я, що наголошуються в Резолюції Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я.
7. Назвіть основні принципи охорони здоров'я в Україні. Назвіть основні органи охорони здоров'я в Україні.
8. Охарактеризуйте державний сектор охорони здоров'я в Україні. Розкрийте основні напрямки розвитку системи охорони здоров'я в сучасному світі.
9. Назвіть основні критерії, за якими визначаються витрати праці медичних працівників.
10. Дайте характеристику такій формі та системі оплати праці медичних працівників як погодинна заробітна плата.
11. Дайте характеристику такій формі та системі оплати праці медичних працівників як відрядна заробітна плата.
12. Охарактеризуйте традиційний підхід до надання додаткових пільг медичним працівникам.
13. Поясніть сутність індивідуальної заробітної плати для медичних працівників. Поясніть сутність системи багатофакторної заробітної плати для медичних працівників.
14. Поясніть сутність мотиваційного механізму, його зовнішніх та внутрішніх відносин.
15. Надайте класифікацію мотиваційних механізмів управління медичним персоналом за видами і типами.
16. Опишіть значення відносин власності для формування механізму мотивації праці.
17. Поясніть сутність фінансово-економічних процесів, які протікають в охороні здоров'я, в умовах ринкової економіки. Охарактеризуйте коло проблем, як виникають при фінансово-економічних відносинах в медицині.
18. Розкрийте типи ефективності стосовно охорони здоров'я: соціальна, медична, економічна ефективність.
19. Надайте класифікацію основних фінансових ресурсів медичної установи.
20. Охарактеризуйте основний капітал медичної установи.
21. Охарактеризуйте оборотний капітал медичної установи.
22. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на державній системі фінансування.

23. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на системі соціального медичного страхування.
24. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на приватній системі фінансування.
25. Розкрийте сутність реформування фінансування охорони здоров'я в Україні на бюджетно-страхову модель.
26. Назвіть та охарактеризуйте основні методи фінансування медичних установ на макрорівні.
27. Дайте характеристику соціальних нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.
28. Дайте характеристику фінансових нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.
29. Поясніть сутність стратегічного управління як процесу визначення зв'язків організації з її навколишнім середовищем. Надайте визначення стратегічного менеджменту за ресурсним підходом.
30. Охарактеризуйте особливості стратегічного менеджменту у сфері охорони здоров'я. Розкрийте основні переваги, які надає використання стратегічного управління для організації діяльності закладами охорони здоров'я.
31. Охарактеризуйте особливості стратегії закладу охорони здоров'я.
32. Надайте загальну класифікацію стратегій, що можуть бути розроблені в межах управління закладами охорони здоров'я.
33. Поясніть сутність ієрархічної структури стратегій закладу охорони здоров'я.
34. Поясніть формування базової стратегії розвитку закладу охорони здоров'я, особливості розробки стратегії бізнесу та функціональних стратегій діяльності закладу охорони здоров'я.
35. Поясніть умови та особливості застосування закладами охорони здоров'я конкурентних стратегій.
36. Назвіть основні етапи процесу розробки стратегічної моделі управління закладом охорони здоров'я. Охарактеризуйте стратегічну модель управління закладом охорони здоров'я.
37. Поясніть сутність маркетингу та надайте характеристику основних понять маркетингу. Назвіть етапи розвитку маркетингу.
38. Назвіть принципи та функції медичного маркетингу. Охарактеризуйте особливості маркетингу і сфери медичних послуг.
39. Надайте характеристику ринку медичних послуг. Назвіть специфічні особливості медичного маркетингу. Назвіть суб'єктів маркетингової діяльності у сфері охорони здоров'я.
40. Охарактеризуйте фактори, що впливають на формування потреб у медичних послугах.
41. Розкрийте сутність медичної послуги. Поясніть відмінність медичної послуги від інших видів послуг. Охарактеризуйте види медичних послуг.
42. Опишіть макро- і мікро- рівні маркетингових досліджень. Назвіть задачі та методи комплексного дослідження ринку медичних послуг.
43. Охарактеризуйте та порівняйте моделі RACE та PESO.
44. Охарактеризуйте та порівняйте моделі 4P, 5P, 7P та 4C.
45. Охарактеризуйте та порівняйте моделі Сходи Ханта та SOSTAC.
46. Охарактеризуйте та порівняйте моделі RFM та AIDA.
47. Охарактеризуйте модель AIDA.
48. Визначте медичне страхування, його форми та економічні аспекти. Порівняйте форми ОМС і ДМС та зазначте недоліки і переваги кожної форми.
49. Визначте фінансові аспекти та переваги впровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування.
50. Назвіть цілі процесу ціноутворення сучасного медичного закладу. Назвіть етапи

- стратегії ціноутворення.
51. Охарактеризуйте класифікаційні ознаки медичної послуги за видами, місцем надання, складністю, часом, кількістю учасників, характером економічних відносин.
 52. Назвіть внутрішні та зовнішні чинники впливу на ціну медичної послуги.
 53. Назвіть види цін на медичні послуги.
 54. Поясніть схему покрокового розподілу витрат “зверху донизу”.
 55. Охарактеризуйте структуру ціни медичної послуги.
 56. Назвіть статті прямих витрат в структурі ціни медичної послуги.
 57. Назвіть статті непрямих витрат в структурі ціни медичної послуги.
 58. Охарактеризуйте функції, методи, законодавчу базу державного регулювання ціноутворення в охороні здоров’я.
 59. Охарактеризуйте сутність маркетингової стратегії. Розкрийте зміст, цілі та завдання маркетингового плану.
 60. Розкрийте зміст, цілі та завдання бізнес – плану медичного закладу.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Алшарф І.А.М. Формування механізму управління ефективністю діяльності медичних підприємств та установ: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / І.А.М. Алшарф; Міжнародний гуманітарний університет, Чернігівський національний технологічний університет Міністерства освіти і науки України. Чернігів, 2020. 231 с.
2. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров’я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
3. Борщ В.І. Управлінський капітал в системі охорони здоров’я: теорія і методологія: дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / В.І. Борщ; Національний університет "Чернігівська політехніка". Чернігів, 2020. 529 с.
4. Данько В.В. Формування інноваційної системи управління закладами охорони здоров’я: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / В.В. Данько; Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Одеса, 2020. 233 с.
5. Клименко О.В. Державне регулювання медичної діяльності в Україні: генеза та тенденції розвитку: дис. ... докт. наук: 25.00.01 / Клименко Олена Вікторівна. Київ, 2016. 490 с.
6. Кусик Н.Л. Розділ 10. Реформування системи фінансування охорони здоров’я в умовах трансформації національної економіки / Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії: монографія / за ред. Ніценка В.С. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2016. 507 с.
7. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров’я: електронний навчально-методичний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Одеса: ОНМедУ, 2022. (укр. та англ. мовами)
8. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Штурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
9. Основи менеджменту і маркетингу в медицині: навчальний посібник. Єрошкіна Т.В., Татаровський О.П., Полішко Т.М., Борисенко С.С. Донецьк: РВВ ДНУ, 2012. 64 с.
10. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров’я: підручник / М.М. Білінська, Н.О. Васюк, Л.І. Жаліло та ін. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2017. Т. 1. 284 с.

Додаткова:

1. Баєва О.В., Чебан В.І. Економіка та підприємництво в охороні здоров'я: навчальний посібник. Чернівці: БДМУ, 2013. 360 с.
2. Бізнес-планування в охороні здоров'я: навчально-методичний посібник для керівників закладів охорони здоров'я за спеціальністю "Організація та управління охороною здоров'я / Ю.В. Вороненко, В.М. Пащенко; за заг. ред. Ю.В. Вороненка. Київ: Генеза, 2016. 334 с.
3. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf>.
4. Борщ В.І. Сучасна парадигма державного регулювання системи управління в сфері охорони здоров'я. *Public Administration and Management: modern scientific discussions: Collective monograph*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2020. 300 p. Pp. 51-76. doi: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-022-3-4>.
5. Борщ В.І. Дослідження функціональної системи управління фінансовими в сфері охорони здоров'я України. *Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління*. 2020. Том 19. Вип. 2 (45). С. 144-168. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201428](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201428).
6. Борщ В.І. Ринок охорони здоров'я України: аналіз сучасного стану та тенденції розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління*. 2020. Том 19. Вип. 1 (44). С. 140-159. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1\(44\).198360](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1(44).198360).
7. Державна політика у сфері охорони здоров'я: колективна монографія: ч. 2 / кол. авт.; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш; передм. та заг. ред. проф. М.М. Білинської, проф. Я.Ф. Радиша. Київ: НАДУ, 2013. 484 с.
8. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генеза і перспективи розвитку: колективна монографія / кол. авт.; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш, передм. Т.Д. Бахтеєвої; за заг. ред. проф. М.М. Білинської, проф. Я.Ф. Радиша. Київ: НАДУ, 2013. 424 с.
9. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
10. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров'я. URL: <http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html>.
11. Концепція МОЗ України «Концепція реформи охорони здоров'я у контексті процесів децентралізації». URL: http://trigger.in.ua/wp-content/uploads/2015/08/Health-Reform-and-Decentralization_policy-note-for-RPR.docx.
12. Кусик Н.Л., Гузь Д.О., Буслаєва Г.В. Розділ 26. Індустрія охорони здоров'я: міжнародний досвід створення медичних туристичних кластерів / Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Випуск 4 / за ред. Л.О. Волошук, Є.І. Масленнікова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 524 с.
13. Лехан В.М., Надутий К.О., Шевченко М.В. Інструмент моніторингу модернізації галузі охорони здоров'я на рівні регіону та окремої території із застосуванням комплексної системи індикаторів. Київ, 2014. 61 с.
14. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років. URL: <http://www.apteka.ua/article/327094>.
15. Охорона здоров'я України: стан, проблеми, перспективи: спеціалізоване видання / В.В. Лазоришинець, Н.О. Лісневська, Л.Я. Ковальчук та ін. Київ, 2014. 608 с.
16. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.
17. Рудінська О.В., Яроміч С.А. Корпоративний менеджмент: навчальний посібник. Київ: КНТ, Ельга-Н, 2008. 416 с.
18. Співак М.В. Державна політика здоров'я-збереження: світовий досвід і Україна: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. 536 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Галузевий класифікатор «Довідник медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій». URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/klasifikatory/>.
3. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua.
4. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
5. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.
6. Департаменті управління та контролю якості медичних послуг МОЗ України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/en/struktura>.
7. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
8. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
9. Класифікація видів економічної діяльності. URL: <https://kved.biz.ua>.
10. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
11. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
12. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
13. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
14. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
15. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
16. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
17. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.
18. Охорона здоров'я. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/06/zb_zoz_17.xls.
19. Портал нормативних актів України та Всесвітньої медичної асоціації. URL: http://search.ligazakon.ua/search/law/npa/?s=search&idView=LZ_SUITE_NPA&beginPos=1&countBlock=10&kw2=82089
20. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
21. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.
22. American college of healthcare executives. URL: <https://www.ache.org/>.
23. Global Health Expenditure Database. URL: <https://apps.who.int/nha/database/ViewData/Indicators/en>.
24. Global health security Index. URL: <https://www.ghsindex.org/about/>.
25. Guidebook on promoting good governance in public-private partnerships. United Nations Economic Commission for Europe. United Nations, 2008. URL: <https://www.unecsc.org/fileadmin/DAM/ceci/publications/ppp.pdf>.
26. European Regional Office of the World Health Organization. URL: www.euro.who.int.
27. World Health Organization. URL: www.who.int.
28. Modern healthcare. URL: <https://www.modernhealthcare.com/vital-signs-healthcare-blog>.
29. The New England Journal of Medicine. URL: <https://www.nejm.org/about-nejm/products-and-services>.
30. Health Strategy. European Commission: official web-site. URL: <https://ec.europa.eu/health/policies/background/review/strategy>.